

OIVALLUS

3

1. Tiedonkäsittely on kokonaisvaltaista

Tiedonkäsittely

- Tiedonkäsittelystä käytetään psykologiassa nimitystä **kognitio** tai **kognitiivinen toiminta**.
- Mitä kognitiivisia toimintoja muistat?

Etsi tapausesimerkistä kaikki **tiedonkäsittelyyn** liittyvät toiminnot.

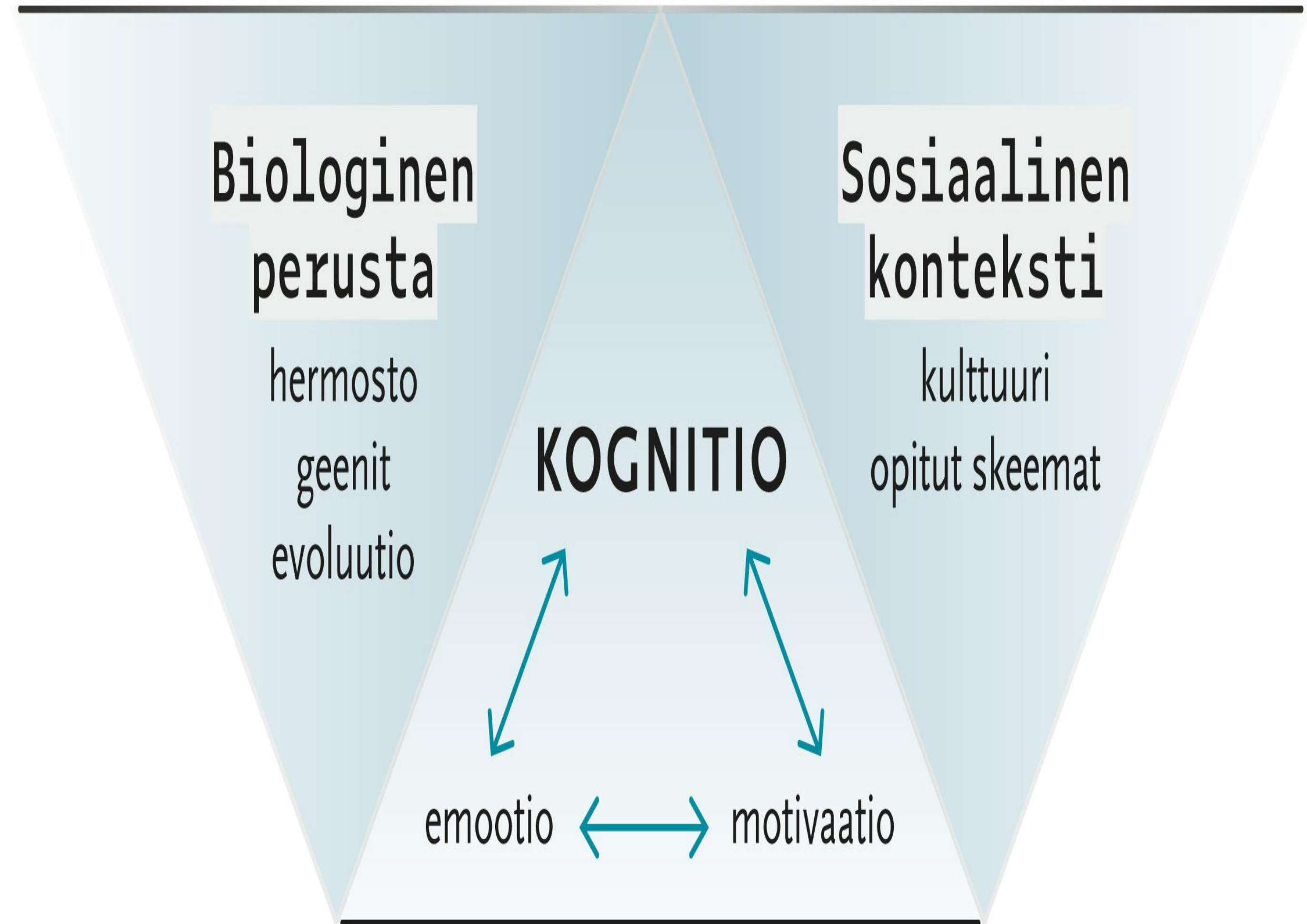
On lukuvuoden toiseksi viimeinen koeviikko, ja Onnilla on edessään neljä koetta. Samalle viikolle osuvat myös kahdet salibandyharjoitukset ja kaksi kesätyöhaastattelua. Lisäksi Onnin on pidettävä mielessään ajokoulun teoria- ja ajotuntien ajat.

Viime koeviikolla kokeisiin valmistautuminen ei onnistunut, joten tällä kertaa Onni päättää laatia lukusuunnitelman. Aikatauluun on mahdutettava lukemisen lisäksi muut edellä mainitut menot.

Onnin pohtiessa aikatauluaan hänen ystävänsä soittaa ja pyytää kahville. Ehdotus vaikuttaa mukavalta, mutta Onni huomaa kieltäytyvänsä ärtyneenä. Jälkikäteen hän ihmettelee voimakasta reaktiotaan; mikä häntä suututti viattomassa kahvikutsussa?

- Kognitioon liittyy erilaisia kognitiivisia toimintoja, kuten tarkkaavaisuus, havaitseminen, kieli, muisti, oppiminen, ajattelu, ongelmanratkaisu ja päätöksenteko.
- Toiminnan joustavaan suunnitteluun ja toteuttamiseen sekä itsesäätelyyn tarvitaan monenlaista tiedonkäsittelyä. Näistä käytetään yhteisnimitystä toiminnanohjaus.

- Kognitiivinen toiminta on kokonaisuus, joka muodostuu kognitiosta, biologisesta perustasta ja sosiaalisesta kontekstista.
- Palaa nyt esimerkkiin Onnista. Miten kuvion kokonaisuus näkyy tapausesimerkissä?

Tiedostamaton tiedonkäsittely

- Tietoisen tiedonkäsittelyn lisäksi on myös ei-tietoista eli tiedostamatonta tiedonkäsittelyä, joka nopeuttaa ja helpottaa toimintaa monissa tilanteissa.
- Automatisoitunut toiminta on esimerkki tiedostamattomasta tiedonkäsittelystä. Esimerkiksi sujuvasti lukevalla ihmisellä sanan lukeminen tapahtuu niin nopeasti ja automaattisesti, että voi olla vaikea käsittää, kuinka se edes tapahtuu.
- Tiedostamattomien kognitiivisten prosessien kautta meihin kohdistuu toisaalta myös tekijöitä, joiden vaikutusta emme itse huomaa. Stefanuccin (2008) tutkimusryhmä esimerkiksi selvitti, että pelko vaikuttaa tiedostamatta alamäen jyrkkyyden arviointiin.

Palauta mieleen

- Mitä sana ”kognitio” tarkoittaa?
- Millaista tiedonkäsittelyä (kognitiivista toimintaa) tarvitaan välitunnilla käydyssä keskustelussa?
- Miksi ihmisen tiedonkäsittely ei aina tuota tarkkaa ja oikeaa tietoa ympäristöstä?
- Anna esimerkkejä tietoisesta ja ei-tietoisesta tiedonkäsittelystä.